

N:o 51.

Af herr **J. Andersson** i Örstorpe, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning huruvida och under hvilka vilkor statsmagten må kunna ikläda sig ansvar för förluster, som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vållas.

Redan till 1881 års Riksdag framlemnades af en enskild motionär en motion, med anledning af hvilken Riksdagen beslöt en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida statsmagten kunde ikläda sig garanti för de medel eller värdehandlingar, som statens tjenstemän å tjenstens vägnar för enskildas räkning omhänderhafva, samt derefter till Riksdagen inkomma med förslag till lagstiftning i ämnet. Denna Riksdagens skrifvelse föranledde emellertid icke till några vidare åtgärder, och detta oaktadt Riksdagens framställning tycktes vara grundad på ganska allvarliga och beaktansvärda skäl. Händelser hafva också på senare tiden inträffat, som oförtydligt påkalla en lagstiftning angående denna grannliga fråga.

Om det också måste medgifvas att statens tjenstemän i allmänhet med rättrådighet och pligttrohet fullgöra sina åligganden och att hitintills endast i sällsyntare fall inträffat, att en enskild samhällsmedlem genom oredlighet och vårdslöshet å deras sida fått vidkännas några vidare förluster, så är dock sjelfva faktum, att detta inträffat, och blotta möjligheten att det kan så göra, en orättvisa, som genom en tydlig och bestämd lag måste förekommas. Ty ingalunda kan det vara öfverensstämmande med ett sundt rättsmedvetande och vanliga rättsprinciper, att en samhällsmedlem, som endast fullgör de af statsmagten anbefalda åtgärder för utfående af sin lagliga rätt, kan löpa fara att genom dess egna organs tjenstefel och försummelse få lida förluster, för hvilka han icke

genom någon statens ansvarighet är tryggad. Det gifves nemligen många tillfällen, då den enskilde till följd af lagens föreskrifter nödgas för bevarande af sin lagliga rätt till en statens tjänsteman öfverlemna en större eller mindre del af sin förmögenhet, vare sig han litar på dennes rättrådighet eller icke, och oaktadt han kanske på goda grunder anser sig kunna draga hans vederhäftighet i tvifvelsmål. Inträffar det nu, att denne embetsman förskingrar eller förstör de värdehandlingar eller penningebelopp, som åt honom anförtrotts, utan att han mäktar gälda eller ersätta desamma, så står den samhällsmedlem, som på dylikt sätt utan något som helst eget förvällande drabbats af skada och förlust, helt och hållet utan utväg att för denna skaffa sig godtgörelse.

Om t. ex. vid försäljning af utmätt fastighet, köparen erlägger det i lag stadgade beloppet af köpesumman, och försäljningen i fråga till följd af formfel eller andra orsaker skulle återgå eller upphävas, kan köparen af en sålunda försäld fastighet löpa ganska stor risk med afseende på det inbetalda beloppets återfäende. Skulle försäljningen i fråga deremot komma att ega giltighet, och vederbörande utmätningsman förskingrat inbetalta köpeskillingsbeloppet och saknar tillgångar, kunna till och med egare af sådana intecknade fordringar, hvars prioritet ansetts alldeles oomtvistlig, utsättas för äfventyret att helt och hållet förlora sina på i öfrigt god säkerhet grundade fordringar. Och vill man utsöka en fordran, måste man på grund af gällande utsökningslag för verkställigheten deraf åt vederbörande utmätningsman eller kronofogde öfverlemna fordringsbeviset i original utan annan garanti för beloppets utfäende än den, som utmätningsmannens egen soliditet kan anses lemna och den som heder och rättrådighet bjuda. Om nu medlen i fråga förskingras och tillgångar saknas att ersätta desamma, har egaren till den utmätta summan ej bättre rätt än öfriga fordringsegare, och den omständigheten, att utmätningsmannen möjligen dömes för förskingring af omhänderhafda medel, kan ej utgöra någon godtgörelse för fordringsegarens förlust. Många andra exempel skulle kunna anföras, hurusom enskilda personer kunna genom statstjänstemäns åtgöranden utsättas för förluster och genom deras oredlighet och vårdslöshet få sin rätt helt och hållet tillintetgjord. Men det anförda må vara nog för att visa behovet af en förändrad och tydlig lagstiftning i ämnet äfvensom huru statens garanti för sådana medel, som åt dess tjänstemän anförtros, är rent af nödvändig, för så vidt rättsuppfattningen icke skall blifva lidande.

Ikläder sig nu statsverket gent emot den enskilde ansvarighet för dylika af dess tjänstemän omhänderhafda medel, så låter det visserligen

tänka sig, att detsamma skulle kunna få vidkännas förluster och uppoffringar. Men å andra sidan torde billighet och rättvisa fordra att en sådan garanti å statens sida kommer till stånd, och de förluster, som möjligen derigenom komma att tillskyndas statsverket, skulle nog mer än väl uppvägas af det tryggade rättstillstånd, som af en sådan åtgärd skulle blifva följden både för den enskilde och för samhället i sin helhet.

På grund af hvad jag sålunda anfört vågar jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t, efter förutgående utredning, täcktes taga i öfvervägande huruvida och under hvilka vilkor statsmagten må, till befrämjande af ett be-tryggadt rättstillstånd, kunna ikläda sig ansvar för skada och förluster, som af statens embetsmän genom felaktig embetsförvaltning kunna blifva enskilda samhällsmedlemmar tillskyndade, samt derefter till Riksdagen göra den framställning i ämnet, som af omständigheterna må finnas påkallad.

Stockholm den 23 januari 1890.

Jöns Andersson,
Örstorp.
